

สถานการณ์สังคมความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย: ข้อมูลจากโครงการ Global Entrepreneurship Monitor

รับบทความ: 26 กรกฎาคม 2567

แก้ไขบทความเสร็จ: 2 พฤศจิกายน 2567

ตอบรับบทความ: 12 พฤศจิกายน 2567

สุชาติ ไตรภพลกุล^{*1} ระวีวรรณ แก้ววิทย์² ฐิติพงศ์ เริงฤทธิ์รงค์³

พงษ์เพชร ชูดิธนานนท์⁴ และธีระศักดิ์ ณ ระนอง⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาาระดับสังคมความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทย โดยอาศัยข้อมูลจากโครงการศึกษาสังคมความเป็นผู้ประกอบการระดับโลก (Global entrepreneurship monitor: GEM) ในปี 2567 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 36 ราย จาก 9 สาขา พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (EFCs) ของประเทศไทยที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม การเปิดกว้างของตลาด ในขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (EFCs) ของประเทศไทยที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการน้อยที่สุด ได้แก่ การถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ (Adult population survey: APS) ประชากรไทยในวัยทำงานอายุ 18 -64 ปีที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมผู้ประกอบการจำนวนทั้งสิ้น 2,000 ตัวอย่าง พบว่า อัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total early-stage entrepreneurship activity: TEA) เท่ากับ 15.5 กล่าวคือ มีประชากรไทยมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในการก่อตั้งธุรกิจใหม่ประมาณ 16 คน ต่อประชาชนชาวไทยที่มีอายุระหว่าง 18-64 ปี 100 คน เมื่อพิจารณาอัตราร้อยละ TEA จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ภาคใต้มีอัตราร้อยละ TEA สูงสุด โดยคิดเป็นร้อยละ 18.9 ในขณะที่ เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นมากกว่าเพศชาย โดยมีอัตรา TEA อยู่ที่ร้อยละ 16.5 เปรียบเทียบกับเพศชายที่มีอัตรา TEA อยู่ที่ร้อยละ 13.8 นอกจากนี้ ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า กลุ่มอายุ 35-44 ปี มีอัตรา TEA สูงที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 18.7 ซึ่งบ่งชี้ว่าคนในวัยทำงานตอนกลางมีแนวโน้มที่จะเริ่มต้นหรือเป็นเจ้าของธุรกิจใหม่มากที่สุด

คำสำคัญ: ระดับสังคมความเป็นผู้ประกอบการ, โครงการ Global entrepreneurship monitor, ประเทศไทย

¹ **หน่วยงานผู้แต่ง:** คณะการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 9/1 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง ปทุมธานี 12120 โทรศัพท์ 02-4073888 อีเมล suchart.t@bu.ac.th

² **หน่วยงานผู้แต่ง:** สังกัดเดียวกับผู้แต่ง 1 โทรศัพท์ 02-4073888 อีเมล raweevan.k@bu.ac.th

³ **หน่วยงานผู้แต่ง:** สังกัดเดียวกับผู้แต่ง 1 โทรศัพท์ 02-4073888 อีเมล titipong.r@bu.ac.th

⁴ **หน่วยงานผู้แต่ง:** สังกัดเดียวกับผู้แต่ง 1 โทรศัพท์ 02-4073888 อีเมล phongphet.c@bu.ac.th

⁵ **หน่วยงานผู้แต่ง:** สังกัดเดียวกับผู้แต่ง 1 โทรศัพท์ 02-4073888 อีเมล teerasak.n@bu.ac.th

The Situation of Entrepreneurial Society in Thailand: Evidence from Global Entrepreneurship Monitor Data

Received: July 26, 2024

Revised: November 2, 2024

Accepted: November 12, 2024

Suchart Tripopsakul^{*1} Raweewan Kaewwit²

Titipong Remgrittirong³ Phongphet Chutitananon⁴

and Teerasak Na ranong⁵

Abstract

The purpose of this research is to study the level of entrepreneurial activity in Thai society, using data from the Global entrepreneurship monitor (GEM) project in 2024. Through in-depth interviews with 36 experts across 9 fields, the study found that the top three Entrepreneurial Framework Conditions (EFCs) in Thailand that are most conducive to entrepreneurship are domestic infrastructure, social and cultural equality, and market openness. Conversely, the least conducive EFC is knowledge transfer for research and development. Additionally, the Adult Population Survey (APS) of 2,000 Thai adults of working age (18-64 years old) revealed a Total Early-stage Entrepreneurship Activity (TEA) rate of 15.5%, indicating that approximately 16 out of every 100 Thai adults are involved in starting new businesses. The Southern region had the highest TEA rate at 18.9%. Women tend to be more engaged in early-stage entrepreneurial activities than men, with TEA rates of 16.5% and 13.8%, respectively. The data also indicates that the 35-44 age group has the highest TEA rate, at 18.7%, suggesting that middle-aged working adults are the most likely to start or own new businesses.

Keywords: Entrepreneurial Society, Global Entrepreneurship Monitor (GEM), Thailand

¹ **Affiliation:** School of Entrepreneurship and Management, Bangkok University 9/1 moo 5 Phaholyothin Road, Klong Nueng, Klong Luang, Pathumthani, Thailand Tel. 02-4073888 E-mail suchart.t@bu.ac.th

² **Affiliation:** Affiliated with Author 1, Tel. 02-4073888 E-mail raweewan.k@bu.ac.th

³ **Affiliation:** Affiliated with Author 1, Tel. 02-4073888 E-mail titipong.r@bu.ac.th

⁴ **Affiliation:** Affiliated with Author 1, Tel. 02-4073888 E-mail phongphet.c@bu.ac.th

⁵ **Affiliation:** Affiliated with Author 1, Tel. 02-4073888 E-mail teerasak.n@bu.ac.th

บทนำ (Introduction)

การส่งเสริมวัฒนธรรมผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างโอกาสการจ้างงาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Acs & Audretsch, 2010; Wennekers & Thurik, 1999) นักวิจัยหลายท่านได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ประกอบการต่อเสถียรภาพและการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ที่การประกอบการมีส่วนช่วยในการกระจายรายได้และกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Naude, 2010; Van Praag & Versloot, 2007)

จากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อม (Micro, small and medium enterprise: MSME) ปี พ.ศ. 2566 ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2566) ระบุว่า ประเทศไทยมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อม (MSMEs) ทั้งหมด 3,187,378 ราย เป็นวิสาหกิจรายย่อย (Micro) จำนวน 2,727,186 ราย คิดเป็น 85.17% ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด วิสาหกิจขนาดย่อม (Small enterprises: SE) จำนวน 416,628 ราย คิดเป็น 13.01% ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด และวิสาหกิจขนาดกลาง (Medium enterprises: ME) จำนวน 43,564 ราย คิดเป็น 1.36% ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด ในแง่อัตราการจ้างงาน (Employment rate) วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อมมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 12,828,236 คน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 70.99% ของการจ้างงานรวมทั้งสิ้น นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross domestic product: GDP) ของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อม (MSME) ในปี 2565 มีมูลค่า 6,105,604 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 35.2% ของ GDP รวมของประเทศ

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อม (MSMEs) มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย โดยมีสัดส่วนมากกว่า 85% ของธุรกิจทั้งหมดในประเทศ และสร้างการจ้างงานมากกว่า 70% ของแรงงานทั้งหมด นอกจากนี้ MSMEs ยังมีส่วนสำคัญต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยสร้างมูลค่ากว่า 35% ของ GDP รวมทั้งประเทศ ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อระบบเศรษฐกิจไทย ทั้งในแง่ของการสร้างงานและการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การส่งเสริมวัฒนธรรมผู้ประกอบการจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์ระดับสังคม ความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันยังขาดข้อมูลเชิงลึกที่ทันสมัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการในบริบทของประเทศไทยโดยเฉพาะ ในปัจจุบันยังไม่มี การวิจัยที่ครอบคลุมปัจจัยเชิงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศ

ผู้ประกอบการ ข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันยังขาดการเจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ การสนับสนุนจากภาครัฐ และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการสร้างธุรกิจใหม่ การศึกษาค้นคว้าจึงมีความจำเป็นเพื่อตอบโจทย์ข้อกว้างดังกล่าว โดยนำข้อมูลจากโครงการ Global entrepreneurship monitor (GEM) มาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์และประเมินความพร้อมของระบบนิเวศผู้ประกอบการในประเทศไทยในแง่มุมที่ยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว (Carree & Thurik, 2003) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้คุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคมและประชาชนในประเทศดีขึ้น เป้าหมายของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) นั้นแท้จริงคือความมุ่งหมายที่จะทำให้ระดับสวัสดิการสังคมหรืออรรถประโยชน์มวลรวมของคนในประเทศมีระดับที่สูงขึ้น การพัฒนาทางเศรษฐกิจไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การเพิ่มรายได้ของประชากรในประเทศแต่ยังรวมถึงการเพิ่มคุณภาพชีวิต (Standard of living) ของประเทศโดยรวม

การเป็นผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืนทางสังคม โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตอย่างเช่นการระบาดของ COVID-19 ที่ได้เปลี่ยนแปลงการทำงานและวิถีชีวิตในหลายมิติ Galindo-Martin et al. (2021) ชี้ให้เห็นว่าการสร้างโอกาสทางธุรกิจในตลาดของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจได้ ในขณะที่ Ratten (2020) กล่าวถึงบทบาทของผู้ประกอบการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจท่ามกลางข้อจำกัดและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผู้ประกอบการมีคุณสมบัติที่สามารถปรับตัวและมองเห็นโอกาสใหม่ๆ ในการสร้างมูลค่าให้กับตลาดผ่านนวัตกรรมและการรับมือกับความเสี่ยง แนวทางนี้ชี้ให้เห็นว่าการปรับตัวของผู้ประกอบการไม่ได้เป็นเพียงการดำเนินธุรกิจให้รอดพ้นในภาวะวิกฤตเท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

การวิจัยที่ผ่านมาแสดงถึงความสำคัญของความเป็นผู้ประกอบการในการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจและการสร้างงานในประเทศ (Pita et al., 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศและการส่งเสริมการลงทุนจากภาคเอกชน หนึ่งในแนวคิดหลัก คือระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem: EE) ซึ่งเป็นกลไกที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายที่ส่งเสริมการริเริ่มของผู้ประกอบการผ่านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน (Pita et al., 2021) เช่น การสนับสนุนทางการเงิน นโยบายภาครัฐ โครงสร้างพื้นฐาน และวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลเริ่มต้นธุรกิจใหม่ การศึกษาระบบนิเวศผู้ประกอบการ

ยังแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีระบบนิเวศผู้ประกอบการที่แข็งแกร่งมีแนวโน้มที่จะสร้างผู้ประกอบการที่เติบโตอย่างรวดเร็วมากกว่า โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลที่มีการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน (Torres & Godinho, 2022) นอกจากนี้ ยังมีการค้นพบว่าระบบนิเวศดิจิทัล (Digital entrepreneurial ecosystem: DEE) มีความสำคัญเพิ่มขึ้นสำหรับการสร้างสตาร์ทอัพที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลซึ่งเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงตลาดใหม่และแบ่งปันความรู้ระหว่างผู้ประกอบการ (Torres & Godinho, 2022)

โครงการ GEM เป็นหนึ่งในโครงการที่สำรวจและวิเคราะห์ความเป็นผู้ประกอบการในหลายประเทศทั่วโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มและความท้าทายที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญ รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ยั่งยืน การศึกษาโดย GEM ช่วยให้เห็นภาพรวมของระดับความเป็นผู้ประกอบการในแต่ละประเทศ เปรียบเทียบโอกาสและความท้าทายที่มีอยู่ในแต่ละบริบท รวมถึงข้อมูลเชิงลึกที่สามารถช่วยภาครัฐและองค์กรต่างๆ ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างผู้ประกอบการในระยะยาว โดยโครงการ GEM ได้จัดกลุ่มประเทศ โดยใช้ระดับรายได้ประชาชาติต่อหัว (GNI per capita) ตามการจัดกลุ่มของธนาคารโลก โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ประเทศรายได้ต่ำ ประเทศรายได้ปานกลาง และประเทศรายได้สูง โดยประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลาง ในขณะที่ประเทศในแถบเอเชียที่มีขีดความสามารถทางการแข่งขันที่สูงกว่าประเทศไทย ถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้สูง ประกอบด้วย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย อิสราเอล กาตาร์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเทศสมาชิกโครงการ GEM ตามกลุ่มระดับรายได้และภูมิภาค

ภูมิภาค	ประเทศ รายได้ต่ำ	ประเทศรายได้ปานกลาง	ประเทศรายได้สูง
เอเชียและโอเชียเนีย	อินเดีย	ไทย, อินโดนีเซีย, อิหร่าน, คาซัคสถาน	ออสเตรเลีย, ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้, สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ซาอุดีอาระเบีย, อิสราเอล, กาตาร์
ยุโรป		รัสเซีย, เบลารุส	เนเธอร์แลนด์, สเปน, สวีเดน, สวิตเซอร์แลนด์, สหราชอาณาจักร, โปแลนด์, ฝรั่งเศส, เยอรมนี, กรีซ, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ลักเซมเบิร์ก, โครเอเชีย, ไชปรัส, ลัตเวีย, สโลวีเนีย, สโลวาเกีย
ละตินอเมริกาและแคริบเบียน		บราซิล, โคลอมเบีย, กัวเตมาลา, เม็กซิโก	ชิลี, อุรุกวัย, ปานามา, เปอร์โตริโก

ภูมิภาค	ประเทศ รายได้ต่ำ	ประเทศรายได้ปาน กลาง	ประเทศรายได้สูง
แอฟริกาและ ตะวันออก กลาง	บูร์กินาฟาโซ, โมร็อกโก, ซูดาน	อียิปต์, แอฟริกาใต้	โอมาน
อเมริกาเหนือ			แคนาดา, สหรัฐอเมริกา

หมายเหตุ: การจัดกลุ่มนี้อ้างอิงตามการจัดกลุ่มของธนาคารโลกโดยใช้รายได้ประชาชาติต่อหัว (GNI per capita)

ที่มา: Hill et al. (2022)

การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเพื่อก้าวจากกลุ่มประเทศรายได้อ่อนไปสู่กลุ่มประเทศรายได้สูงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการยกระดับทรัพยากรมนุษย์ Cirera and Maloney (2017) ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ขณะที่ Lee (2013) เน้นย้ำความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงในการยกระดับอุตสาหกรรม นอกจากนี้ Hanushek and Woessmann (2015) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการศึกษาและการเติบโตทางเศรษฐกิจระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Acemoglu and Autor (2012) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญ โดย Lin (2012) เสนอแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และ Rodrik (2016) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศที่มีคุณภาพ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาในด้านต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของประเทศและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูงอย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการที่ผ่านมา ครอบคลุมหลากหลายประเด็น ตั้งแต่ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการ เช่น ทุนมนุษย์ (Human capital) และทุนทางสังคม (Social capital) ไปจนถึงบทบาทของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสังคมในแต่ละประเทศ โดยมีกรอบทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์ความเป็นผู้ประกอบการหลากหลายรูปแบบ เช่น ทฤษฎีนิเวศวิทยาผู้ประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem theory) ที่เน้นความสำคัญของปัจจัยแวดล้อมในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม (Acs et al., 2017; Stam & van de Ven, 2021) และทฤษฎีทุนมนุษย์

ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการขับเคลื่อนธุรกิจ (Marvel et al., 2016) การศึกษาของ Audretsch and Belitski (2020)

ได้เน้นบทบาทของนโยบายภาครัฐในการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันการเติบโตของธุรกิจ ในขณะที่ Shane and Nicolaou (2013) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรที่สำคัญส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างสรรค์และขยายธุรกิจได้ งานวิจัยของ Agrawal et al., (2024) ยังเน้นว่าการเชื่อมโยงนวัตกรรมเข้ากับทรัพยากรท้องถิ่นจะช่วยให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพตามทฤษฎีทรัพยากรและความสามารถ (Resource-based view)

โครงการ Global entrepreneurship monitor (GEM) ถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการวัดและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้ประกอบการและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสามารถพิจารณาได้จากหลายมุมมองที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงการสร้างงาน นวัตกรรม ผลิตภาพแรงงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการส่งออก ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การสร้างงานเป็นปัจจัยหลักในการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา การสร้างงานใหม่จากธุรกิจเกิดใหม่และการขยายกิจการที่มีอยู่ช่วยสร้างโอกาสในการทำงานและเพิ่มรายได้ของประชากร ซึ่งส่งผลต่อการลดความยากจนและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Acs & Audretsch, 2010) แนวคิดการทำลายเชิงสร้างสรรค์ (Creative destruction) ของ Schumpeter อธิบายว่า ผู้ประกอบการสามารถเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมผ่านนวัตกรรม โดยการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่หรือการสร้างธุรกิจใหม่ ซึ่งเป็นการทดแทนธุรกิจเก่าหรือวิธีการผลิตแบบเดิม (Fritsch, 2017) นวัตกรรมและการลงทุนในงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ยังเป็นตัวชี้วัดที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การลงทุนใน R&D ช่วยเพิ่มผลิตภาพของประเทศและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว (Cirera & Maloney, 2017) นอกจากนี้ การเพิ่มผลิตภาพแรงงาน (Labor productivity) ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Comin et al., 2019) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นรากฐานของการสร้างเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง การส่งเสริมทักษะและการศึกษาให้กับประชากรในประเทศช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน และสร้างบุคลากรที่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจได้ (Becker, 2009) นอกจากนี้ การส่งออกสินค้าและการเปิดเสรีทางการค้าเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญในการเพิ่มรายได้และการเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศ (Rodrik, 2018) ปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันสร้างเศรษฐกิจที่มีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

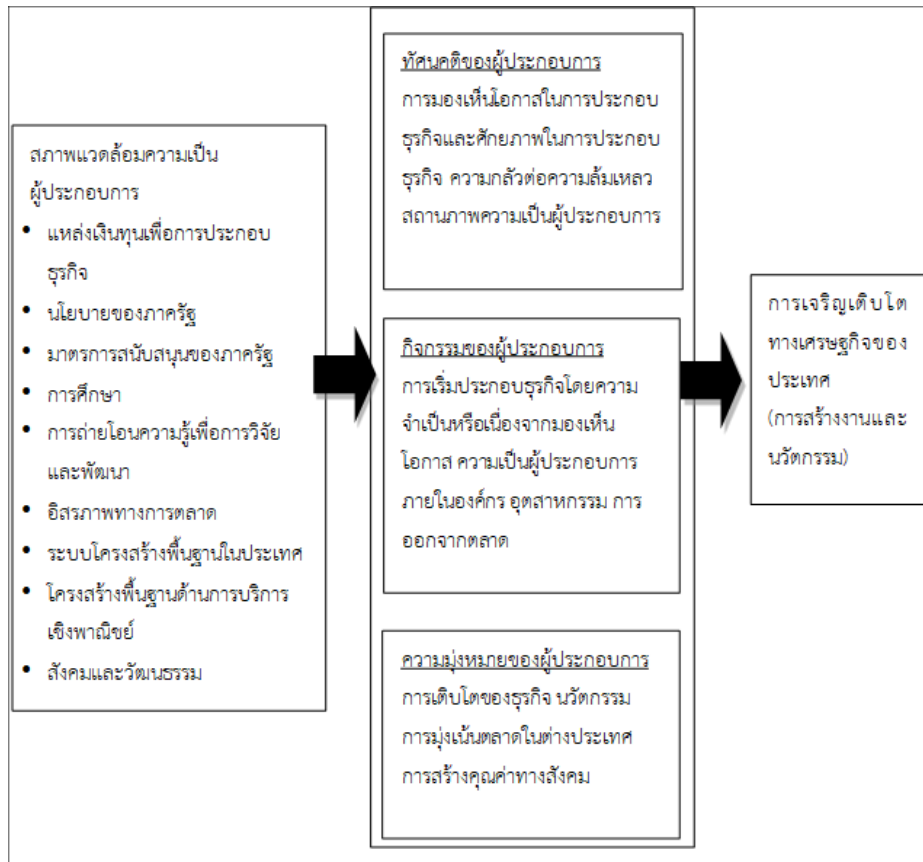
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship environment)

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการและการเติบโตของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อย (Shane & Venkataraman, 2000) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem) ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่สนับสนุนการเริ่มต้นและการขยายตัวของธุรกิจ ตั้งแต่ระดับวิสาหกิจขนาดย่อมไปจนถึงธุรกิจขนาดกลาง การศึกษาวิจัยที่ผ่านมาได้วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่างๆ เช่น วัฒนธรรม นวัตกรรมทางเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และสถาบันทางสังคม ต่อการพัฒนาผู้ประกอบการ Isenberg (2011) เสนอว่า องค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศผู้ประกอบการ ได้แก่ นโยบาย การเงิน วัฒนธรรม การสนับสนุน ทุนมนุษย์ และตลาด ล้วนมีผลต่อการสร้างและเติบโตของธุรกิจใหม่ Stam (2015) เน้นย้ำว่า การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการเป็นกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมนวัตกรรมและการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยระบบนิเวศที่ดีจะช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการ Acs et al. (2017) ชี้ให้เห็นว่าการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพเป็นกุญแจสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคที่นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักของการเติบโตทางเศรษฐกิจ

แบบจำลองโครงการศึกษาสังคมความเป็นผู้ประกอบการระดับโลก (Global entrepreneurship monitor: GEM)

โครงการ Global entrepreneurship monitor (GEM) เป็นการริเริ่มระดับนานาชาติที่ก่อตั้งขึ้นในปี 1997 โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาชั้นนำ มีเป้าหมายเพื่อศึกษาและประเมินระดับกิจกรรมการประกอบการในประเทศต่างๆ ทั่วโลก (Bosma et al., 2021) กรอบแนวคิดของ GEM นำเสนอปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสถาบันที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระดับประเทศ โดยครอบคลุมมิติต่างๆ ได้แก่ ทศนคติ (Attitudes) พฤติกรรม (Behaviors) และแรงบันดาลใจ (Aspirations) ของประชากร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมโดยรวม (Kelley et al., 2016) การศึกษาของ GEM ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ เช่น นโยบายรัฐบาล การศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน และวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการเกิดและการเติบโตของธุรกิจใหม่ (Acs et al., 2017) ข้อมูลจาก GEM ช่วยให้ผู้นำกำหนดนโยบายและนักวิจัยเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้ประกอบการในแต่ละประเทศ นำไปสู่การออกแบบนโยบายและมาตรการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Herrington & Kew, 2017) โครงการ GEM จึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเปรียบเทียบและติดตามแนวโน้มการประกอบการในระดับโลก ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ประกอบการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Levie & Autio, 2008)

ภาพที่ 1 แบบจำลอง GEM

ที่มา: Reynolds et al. (2005)

Bosma and Kelley (2019) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้ประกอบการในรายงาน Global entrepreneurship monitor (GEM) โดยระบุว่าองค์ประกอบของระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem framework) มีอิทธิพลสำคัญต่อทัศนคติ (Attitudes) พฤติกรรม (Behaviors) และแรงบันดาลใจ (Aspirations) ในการเป็นผู้ประกอบการของประชาชน Reynolds et al. (2005) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขพื้นฐานของการประกอบการ (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ซึ่งประกอบด้วย 9 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การสนับสนุนทางการเงิน นโยบายของภาครัฐ มาตรการสนับสนุนของภาครัฐ การศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ การถ่ายทอดความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา การเปิดกว้างของตลาด ระบบโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ การบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ และความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้มีความเชื่อมโยงและส่งผลต่อกันในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้ประกอบการ การพัฒนาระบบนิเวศผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคม การศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัย EFCs เหล่านี้ช่วยให้ผู้กำหนด

นโยบายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถออกแบบมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Herrington & Kew, 2017) โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ทั้ง 9 ปัจจัยของแบบจำลอง GEM แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ทั้ง 9 ปัจจัยของแบบจำลอง GEM

หัวข้อ	คำอธิบาย
การสนับสนุนทางการเงิน	ความพร้อมและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจใหม่ และที่กำลังเติบโต รวมถึงการระดมทุนผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เงินทุนจากนักลงทุนอิสระ (Angel investors) Venture capital การระดมทุนสาธารณะ และ FinTech platforms
นโยบายของภาครัฐ	นโยบายและกฎระเบียบของรัฐที่สนับสนุนการประกอบการ รวมถึงภาษี กฎหมายแรงงาน และกระบวนการจดทะเบียนธุรกิจที่เอื้อต่อผู้ประกอบการ
มาตรการสนับสนุนของภาครัฐ	การดำเนินโครงการและมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการโดยตรงจากภาครัฐ เช่น การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม และการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน
การศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ	การบูรณาการแนวคิดและทักษะการเป็นผู้ประกอบการในระบบการศึกษาทุกระดับ รวมถึงการฝึกอบรมนอกระบบที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม
การถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา	ประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยสู่ภาคธุรกิจ รวมถึงความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคเอกชน
การบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ	การเข้าถึงบริการสนับสนุนทางธุรกิจที่มีคุณภาพ เช่น ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย บัญชี และการตลาด รวมถึงการบริการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
การเปิดกว้างของตลาด	ระดับการเปลี่ยนแปลงในตลาดสินค้าและบริการ รวมถึงความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานและความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจต่อการเปลี่ยนแปลง
ระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ	คุณภาพและความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ เช่น การคมนาคม การสื่อสาร พลังงาน และเทคโนโลยีดิจิทัล
ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม	ทัศนคติของสังคมต่อการเป็นผู้ประกอบการ การยอมรับความเสี่ยงและความล้มเหลว รวมถึงการส่งเสริมความหลากหลายและการมีส่วนร่วมในระบบนิเวศผู้ประกอบการ

ที่มา: Reynolds et al. (2005)

ระเบียบวิธีวิจัย (Research methodology)

โครงการศึกษาสังคมความเป็นผู้ประกอบการระดับโลก (Global entrepreneurship monitor: GEM) ปี 2567 เป็นการวิจัยที่สำคัญในการประเมินระดับความเป็นผู้ประกอบการทั่วโลก โดยในประเทศไทย คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกและดำเนินการศึกษาตั้งแต่ปี 2554 มีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์เชิงวิชาการในประเทศไทย การศึกษานี้มุ่งเน้นการประเมินระดับความเป็นสังคมผู้ประกอบการโดยพิจารณาจากทัศนคติ กิจกรรม และความมุ่งมั่นหมายของผู้ประกอบการ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการในไทย

การวิจัยแบ่งเป็นสองส่วนหลัก คือ การสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ (Adult population survey: APS) และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (National expert survey: NES) ในส่วนการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ (APS) ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากรในวัยทำงานอายุ 18 -64 ปีที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมผู้ประกอบการจำนวนทั้งสิ้น 2,000 ตัวอย่างทั่วประเทศไทย โดยวิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) การสุ่มตัวอย่างโดยเริ่มจากการแบ่งพื้นที่ทำการศึกษตามภูมิภาคของประเทศไทย ประกอบด้วยเขตพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล (Urban areas: Bangkok and greater bangkok) และเขตพื้นที่ชนบท (Rural areas) ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ภาคเหนือ (North area) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeast area) พื้นที่ภาคตะวันออก (East area) และพื้นที่ภาคใต้ (South area) โดยการแบ่งพื้นที่ภูมิศาสตร์ของเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล และเขตพื้นที่ชนบทแยกตามภูมิภาค สำหรับพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดปทุมธานี พื้นที่ภาคกลางประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี และจังหวัดราชบุรี พื้นที่ภาคเหนือประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดพิษณุโลก พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น พื้นที่ภาคใต้ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี การเก็บข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Telephone interview) และใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Face to face interview) ในเขตพื้นที่ชนบท นอกจากนี้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ใช้วิธีการคำนวณโดยการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนในแต่ละช่วงชั้นต่อจำนวนประชากรไทยทั้งหมด ในส่วนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (NES) จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญใน 9 สาขาธุรกิจ จำนวนสาขาละ 4 ท่าน และมีผู้ประกอบการในแต่ละสาขาให้การสัมภาษณ์เชิงลึก สาขาละไม่ต่ำกว่า 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 36 ตัวอย่าง รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดกลุ่ม 9 กลุ่มสาขาธุรกิจของการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (NES)

		ผู้เชี่ยวชาญ	ผู้ประกอบการ	รวม
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน ตัวอย่างเช่น พนักงานธนาคาร			
1	ผู้ร่วมลงทุน นักลงทุนรายย่อย ผู้ลงทุนทั่วไป ผู้จัดการ โครงการด้านการเงิน ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายภาครัฐ ตัวอย่างเช่น บุคลากร			
2	ในหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบนโยบายเศรษฐกิจและ สภาพแวดล้อมของธุรกิจ ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงการพัฒนาธุรกิจ ตัวอย่างเช่น			
3	บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านโครงการ พัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการ ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ตัวอย่างเช่น อาจารย์			
4	มหาวิทยาลัย ครู บุคลากรภาครัฐที่รับผิดชอบด้าน การศึกษา ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายโอนงานวิจัยและพัฒนา			
5	ตัวอย่างเช่น นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญในอุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์บ่มเพาะเทคโนโลยี นักพัฒนาเทคโนโลยี ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการการค้าและธุรกิจ			
6	ตัวอย่างเช่น หน่วยงาน นักบัญชี ที่ปรึกษาธุรกิจ นักวิจัยตลาด นักเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการสำรวจตลาด ตัวอย่างเช่น			
7	นักวิเคราะห์ตลาด นักวิจัยธุรกิจในมหาวิทยาลัย สมาคม การค้า หอการค้า ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน			
8	ตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการบริการสาธารณูปโภคและ โครงสร้างพื้นฐาน วิศวกร ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ	3	1	4
	ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น			
9	สมาคมการค้า ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโฆษณา นัก สังคมศาสตร์ มุลนิธิ สหภาพแรงงาน ฯลฯ	3	1	4
	รวมจำนวนผู้เชี่ยวชาญ			36

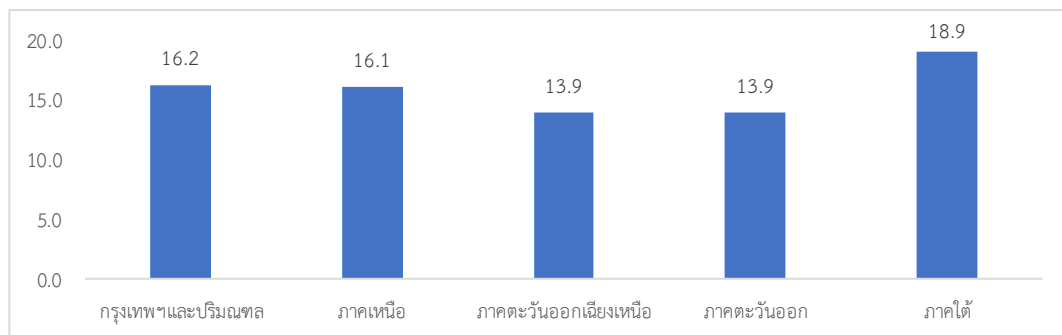
ในกระบวนการวิจัย GEM ความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญที่ได้รับการประเมินอย่างเข้มงวด ซึ่งในการสำรวจผู้เชี่ยวชาญระดับประเทศ (NES) กระบวนการจัดการและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล (Harmonization process) ที่ได้จากการสำรวจจากประเทศสมาชิกทั่วโลก โดยเน้นความเป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องและเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ตอบในแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลในระดับสากลได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ ได้ถูกนำมาใช้เพื่อรับรองคุณภาพของข้อมูลที่เก็บได้ โดยมีการคำนวณค่าความน่าเชื่อถือ (เช่น ค่าครอนบาคส์แอลฟา) ในแต่ละส่วนของแบบสอบถามเพื่อยืนยันความสม่ำเสมอของข้อมูล และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal component analysis) เพื่อสร้างตัวแปรสรุปที่สะท้อนข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญจากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะถูกนำมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างประเทศและภูมิภาคต่างๆ ในระดับโลก การประเมินความน่าเชื่อถือในระดับประเทศและภูมิกษาคนี้ช่วยให้แน่ใจว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้อ้างอิงได้ (Global entrepreneurship monitor, 2024) นอกจากนี้แบบสอบถามของโครงการ GEM ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เลขที่อ้างอิง 416712030

ผลการศึกษา (Findings)

กิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total early-stage entrepreneurship activity: TEA)

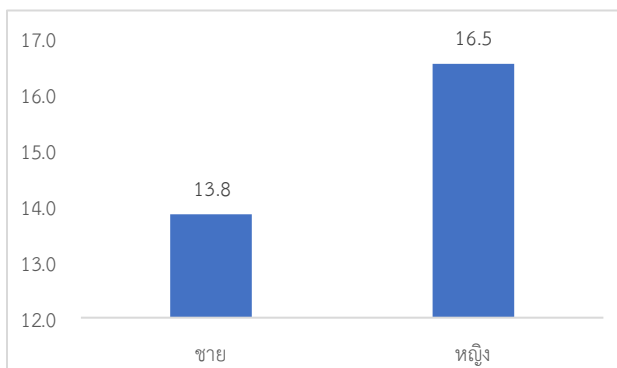
อัตราการระยะกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total early-stage entrepreneurship activity: TEA) หมายถึง อัตราร้อยละกลุ่มผู้ที่กำลังจัดตั้งธุรกิจใหม่และกลุ่มผู้ประกอบการที่มีธุรกิจอายุน้อยกว่า 3.5 ปี จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดซึ่งเป็นประชากรวัยทำงานในช่วงอายุระหว่าง 18-64 ปี (Reynolds et al., 2005) จากข้อมูลการสำรวจโครงการการจัดทำข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเพื่อการพัฒนา (GEM) ในปี 2567 กลุ่มตัวอย่างประชากรไทยในวัยทำงานอายุ 18-64 ปีที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมผู้ประกอบการจำนวนทั้งสิ้น 2,000 ตัวอย่าง พบว่า อัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) เท่ากับ 15.5 กล่าวคือ มีประชากรไทยมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในการก่อตั้งธุรกิจใหม่ประมาณ 16 คน ต่อ 100 คนของประชากรที่มีอายุระหว่าง 18-64 ปี เมื่อพิจารณาอัตราการระยะกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ภาคใต้มีอัตราการระยะกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) สูงสุด โดยคิดเป็นร้อยละ 18.9 รองลงมาคือกรุงเทพฯ และปริมณฑล (ร้อยละ 16.2) และภาคเหนือ (ร้อยละ 16.1) ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกมีอัตราเท่ากันที่ร้อยละ 13.9 ซึ่งเป็นอัตราต่ำสุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงอัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) จำแนกตามภูมิภาค

หมายเหตุ: อัตราร้อยละ TEA จำแนกตามภูมิภาคใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคเป็นฐาน

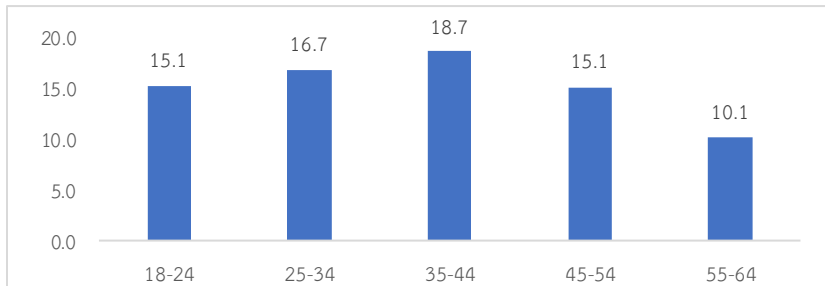
ภาพที่ 3 แสดงอัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) จำแนกตามเพศ

หมายเหตุ: อัตราร้อยละ TEA จำแนกตามเพศใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเพศเป็นฐาน

การวิเคราะห์อัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total early-stage entrepreneurship activity: TEA) จำแนกตามเพศ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่น่าสนใจระหว่างเพศชายและเพศหญิงในประเทศไทย จากข้อมูลที่น่าเสนอในภาพที่ 3 พบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นมากกว่าเพศชาย โดยมีอัตรา TEA อยู่ที่ร้อยละ 16.5 เปรียบเทียบกับเพศชายที่มีอัตรา TEA อยู่ที่ร้อยละ 13.8 ความแตกต่างนี้แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมของประเทศ ผู้หญิงไทยมีแนวโน้มที่จะเริ่มต้นธุรกิจใหม่หรือเป็นเจ้าของธุรกิจที่มีอายุไม่เกิน 3.5 ปี มากกว่าผู้ชายประมาณร้อยละ 2.7 ข้อมูลนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เอื้อให้ผู้หญิงมีบทบาทในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น รวมถึงอาจบ่งชี้ถึงโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการหญิงในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การตีความข้อมูลนี้ควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น ประเภทของธุรกิจ ขนาดของกิจการ และบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละพื้นที่

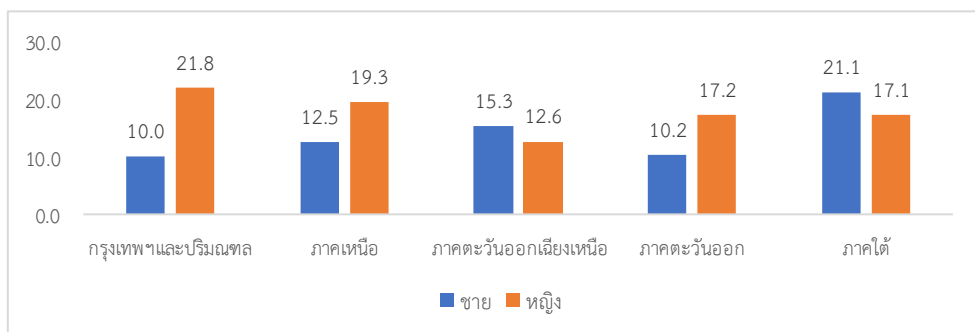
ภาพที่ 4 แสดงอัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) จำแนกตามช่วงอายุ

หมายเหตุ: อัตราร้อยละ TEA จำแนกตามช่วงอายุใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตามช่วงอายุเป็นฐาน

การวิเคราะห์อัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total early-stage entrepreneurship activity: TEA) จำแนกตามช่วงอายุ ดังแสดงในภาพที่ 4 เผยให้เห็นแนวโน้มที่น่าสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผู้ประกอบการของประชากรไทยในวัยต่างๆ ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า กลุ่มอายุ 35-44 ปี มีอัตรา TEA สูงที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 18.7 ซึ่งบ่งชี้ว่าคนในวัยทำงานตอนกลางมีแนวโน้มที่จะเริ่มต้นหรือเป็นเจ้าของธุรกิจใหม่มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มอายุ 25-34 ปี ที่มีอัตรา TEA ร้อยละ 16.7 แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของคนรุ่นใหม่ในการเป็นผู้ประกอบการ น่าสนใจว่ากลุ่มอายุ 18-24 ปี และ 45-54 ปี มีอัตรา TEA เท่ากันที่ร้อยละ 15.1 สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนรุ่นใหม่ที่กำลังเริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงานและผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมานานก็มีแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการใกล้เคียงกัน ในขณะที่กลุ่มอายุ 55-64 ปี มีอัตรา TEA ต่ำที่สุดที่ร้อยละ 10.1 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเข้าสู่วัยเกษียณหรือความระมัดระวังในการเริ่มธุรกิจใหม่ในช่วงปลายของวัยทำงาน ข้อมูลนี้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมผู้ประกอบการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย เพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับประชากรทุกกลุ่มอายุ

ภาพที่ 5 แสดงอัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) จำแนกตามเพศและภูมิภาค

หมายเหตุ: อัตราร้อยละกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) จำแนกตามเพศและภูมิภาคใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในแต่ละภูมิภาคเป็นฐาน

การศึกษากิจการรวมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total early-stage entrepreneurship activity: TEA) จำแนกตามเพศและภูมิภาคของประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่น่าสนใจ โดยภาพรวมพบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจการรวมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นมากกว่าเพศชายในหลายภูมิภาค กรุงเทพฯ และปริมณฑลแสดงให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนที่สุด โดยมีอัตรา TEA ของเพศหญิงสูงถึงร้อยละ 21.8 เทียบกับเพศชายที่มีเพียงร้อยละ 10.0 ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็แสดงแนวโน้มคล้ายกัน โดยเพศหญิงมีอัตรา TEA สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคเดียวที่เพศชายมีอัตรา TEA สูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 15.3 เทียบกับ 12.6) ในขณะที่ภาคใต้แสดงให้เห็นอัตรา TEA ที่สูงที่สุดสำหรับเพศชาย คือร้อยละ 21.1 ซึ่งสูงกว่าเพศหญิงในภูมิภาคเดียวกัน (ร้อยละ 17.1) ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในบทบาทของเพศต่อการเป็นผู้ประกอบการในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพิจารณาปัจจัยทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมในการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ

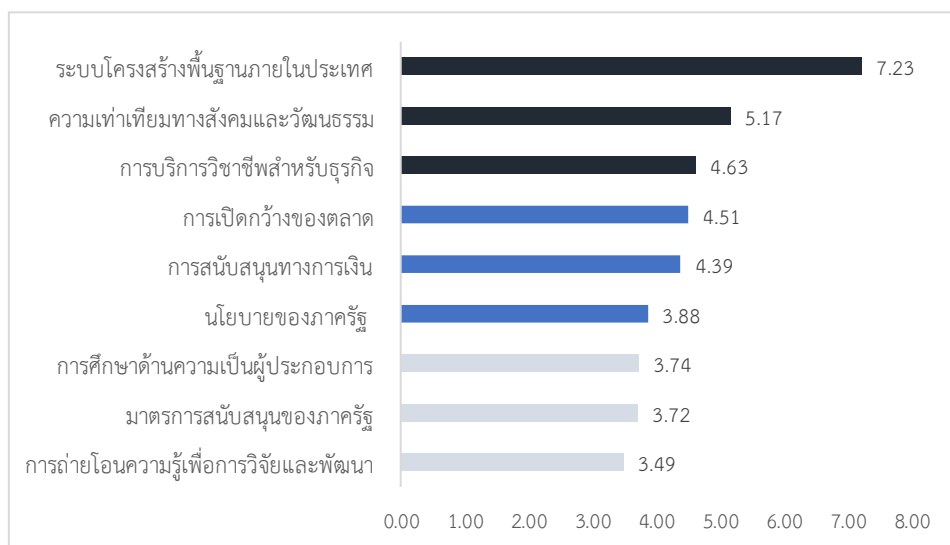
ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการของไทย

ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (National expert survey: NES) เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อสถานการณ์สังคมความเป็นผู้ประกอบการไทยโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อบรรยากาศแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ของประเทศไทยในแต่ละด้าน โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 10 ระดับ แสดงความคิดเห็นว่าไม่เห็นด้วยที่สุด/เห็นด้วยที่สุด หรือ ไม่ใช้อย่างยิ่ง/ใช้อย่างยิ่ง กับความข้อความดังกล่าวมาน้อยเพียงใด ผู้เชี่ยวชาญจะแสดงความคิดเห็นต่อบรรยากาศแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ประเทศไทยในทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ (Physical infrastructure) การบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ (Commercial and service infrastructure) ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม (Cultural & social norm) การเปิดกว้างของตลาด (Market openness) แหล่งเงินทุนเพื่อประกอบธุรกิจ (Finance) นโยบายของภาครัฐ (Government policies) มาตรการสนับสนุนของภาครัฐ (Governmental program) การโอนถ่ายความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา (R&D transfer) การศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ (Education & training)

การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการของไทยแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาระบบนิเวศผู้ประกอบการของประเทศ ในปี พ.ศ. 2567 ผลการศึกษาพบว่า ระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศได้รับการประเมินสูงที่สุด ด้วยคะแนน 7.23 ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมของโครงสร้าง

พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ รองลงมา คือ ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ได้คะแนน 5.17 แสดงถึงทัศนคติเชิงบวกของสังคมต่อการเป็นผู้ประกอบการ การบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ และการเปิดกว้างของตลาดได้รับการประเมินในระดับที่น่าพอใจ โดยมีคะแนน 4.63 และ 4.51 ตามลำดับ ซึ่งเห็นถึงการเข้าถึงบริการสนับสนุนทางธุรกิจและโอกาสทางการตลาดที่ดี อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยบางประการที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้คะแนนต่ำสุดที่ 3.49 บ่งชี้ถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา การวิจัย และภาคธุรกิจ นอกจากนี้ มาตรการสนับสนุนของภาครัฐและการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการยังมีคะแนนค่อนข้างต่ำ (3.72 และ 3.74 ตามลำดับ) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการปรับปรุงนโยบาย และระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสนับสนุนทางการเงินได้คะแนน 4.39 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการ แสดงดัง ภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การประเมินความพร้อมของปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (EFCs) ที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการปี 2567

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 36 ท่าน ได้ผลสรุปของปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ทั้ง 9 ด้าน โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

ด้านการสนับสนุนทางการเงิน

จากผลการประเมินปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) พบว่าการสนับสนุนทางการเงินได้คะแนน 4.39

ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่ามีการพัฒนาในด้านนี้ แต่ยังมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุงการแข่งขันระหว่างสถาบันการเงินที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันได้ส่งผลให้มีความสนใจในตลาดวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อย (MSMEs) มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนทางการเงินยังคงไม่เพียงพอสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจที่เพิ่งเริ่มต้น นโยบายด้านอัตราดอกเบี้ย และเกณฑ์การพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงินต่างๆ ยังคงเป็นอุปสรรคสำหรับการจัดตั้งธุรกิจใหม่ แม้ว่าจะมีการพัฒนาในด้านนี้ แต่ยังคงต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดระบบการเงินที่เอื้อต่อการเติบโตของผู้ประกอบการรายใหม่และ MSMEs มากขึ้น การพัฒนาแหล่งเงินทุนทางเลือก เช่น การระดมทุนผ่านช่องทางออนไลน์ (Crowdfunding) หรือการส่งเสริมการลงทุนจากนักลงทุนอิสระ (Angel investors) อาจเป็นแนวทางในการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ ทั้งนี้ การปรับปรุงในด้านการสนับสนุนทางการเงินควรดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น นโยบายของภาครัฐ และมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ เพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน โดยรายละเอียดผลการประเมินการสนับสนุนทางการเงิน ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินการสนับสนุนทางการเงิน ปี 2567

	แหล่งเงินทุนเพื่อประกอบธุรกิจ (Finance)	ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย มีเงินทุนส่วนของเจ้าของ (หมายถึงทรัพยากรทางการเงินของผู้ประกอบการเอง) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.72
2	มีเงินทุนจากการกู้ยืม (หมายถึงเงินกู้จากธนาคารและที่คล้ายคลึงกัน) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.21
3	มีเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.77
4	มีเงินทุนจากนักลงทุนไม่เป็นทางการ (ครอบครัว เพื่อน และเพื่อนร่วมงานที่เป็นบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่ผู้ก่อตั้ง) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	6.18
5	มีเงินทุนจากนักลงทุนอิสระมืออาชีพ (บุคคลที่ให้เงินทุนแลกกับหุ้นแปลงสภาพหรือส่วนของเจ้าของ) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	5.08
6	มีเงินทุนจากกองทุนร่วมลงทุน (กองทุนลงทุนรวมสำหรับการลงทุนในส่วนของเจ้าของ) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.90
7	มีเงินทุนจากการเสนอขายหุ้นใหม่แก่สาธารณะชนครั้งแรก (IPO) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.44
8	มีเงินทุนรายย่อย (เช่น การระดมทุนจากคนจำนวนมากที่บริจาคเงินจำนวนน้อยโดยทั่วไปผ่านอินเทอร์เน็ต) เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.90

9	เป็นเรื่องง่ายที่จะได้รับเงินทุนจากการกู้ยืม (เงินกู้จากธนาคารและที่คล้ายคลึงกันสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต)	3.36
10	เป็นเรื่องง่ายที่จะจ้างบริการสนับสนุนทางการเงินในราคาที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.72
11	เป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้ประกอบการใหม่ที่จะได้รับเงินทุนเริ่มต้นเพียงพอเพื่อครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้นและระยะแรกของธุรกิจใหม่	3.79
12	เป็นเรื่องง่ายที่จะดึงดูดนักลงทุน / เงินทุนเพื่อให้ธุรกิจใหม่เติบโตหลังจากผ่านระยะเริ่มต้นไปแล้ว	4.67

ด้านนโยบายของภาครัฐ

จากผลการประเมินปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) พบว่านโยบายของภาครัฐได้คะแนน 3.88 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อย (MSMEs) แต่ยังมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่ามีจุดแข็งในบางด้าน เช่น ค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนธุรกิจใหม่มีความสมเหตุสมผล (5.92) และภาระภาษีไม่เป็นอุปสรรคมากนักสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต (4.26) นอกจากนี้ การสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตได้รับความสำคัญในระดับนโยบายประเทศ (4.21) อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของระยะเวลาในการได้รับใบอนุญาตและการอนุมัติ (2.63) และความยากในการรับมือกับระบบราชการและกฎระเบียบต่างๆ (2.82) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเริ่มต้นและการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ความไม่สม่ำเสมอของนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจใหม่ (3.53) และการให้ความสำคัญกับการสนับสนุน MSMEs ในระดับท้องถิ่น (3.61) ยังเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสนใจโดยรายละเอียดผลการประเมินนโยบายของภาครัฐ ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินนโยบายของภาครัฐ ปี 2567

	นโยบายของภาครัฐ (Government policies)	ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย นโยบายของรัฐบาล (เช่น การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ การออกใบอนุญาต และการจัดเก็บภาษี) เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตอย่างสม่ำเสมอ	3.53
2	การสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตเป็นนโยบายที่มีความสำคัญสูงในระดับประเทศ	4.21
3	การสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตเป็นนโยบายที่มีความสำคัญสูงในระดับท้องถิ่น	3.61
4	ผู้ประกอบการสามารถจดทะเบียนธุรกิจใหม่ได้ด้วยค่าใช้จ่ายที่สมเหตุสมผล	5.92

5	ธุรกิจใหม่สามารถได้รับใบอนุญาตและการอนุมัติส่วนใหญ่ที่จำเป็นภายในเวลาประมาณหนึ่งสัปดาห์	2.63
6	จำนวนภาษีไม่เป็นภาระสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.26
7	การจัดเก็บภาษีและกฎระเบียบอื่นๆ ของรัฐบาลถูกนำมาใช้กับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตอย่างคาดการณ์ได้และสม่ำเสมอ	4.03
8	การรับมือกับระบบราชการ กฎระเบียบ และข้อกำหนดในการออกใบอนุญาตของรัฐบาลไม่ใช่เรื่องยากเกินไปสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	2.82

สำหรับปัจจัยที่ประเทศไทยมีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ มาตรการสนับสนุนของภาครัฐ การถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา และการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งมีผลการประเมินในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญในระดับต่ำที่สุดคิดเป็น 2.14 2.17 และ 2.38 ตามลำดับ

ด้านมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ

ด้านมาตรการสนับสนุนของภาครัฐได้รับคะแนนประเมิน 3.72 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของภาครัฐในการสนับสนุนผู้ประกอบการ แต่ยังมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดแข็งของมาตรการสนับสนุนคือการมีศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ (4.26) และอุทยานวิทยาศาสตร์ (4.11) ที่ให้การสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาอีกมาก โดยเฉพาะการเข้าถึงความช่วยเหลือจากรัฐบาลผ่านหน่วยงานเดียว (3.34) และความสามารถในการหาความช่วยเหลือที่ต้องการจากโครงการของรัฐบาล (3.00) ซึ่งได้คะแนนต่ำที่สุด นอกจากนี้ ประสิทธิภาพของโครงการรัฐบาล (3.74) และความสามารถของบุคลากรในหน่วยงานรัฐ (3.71) ยังเป็นประเด็นที่ต้องปรับปรุง เพื่อยกระดับมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ ควรมีการพัฒนากระบวนการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One-stop service) เพิ่มประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงโครงการสนับสนุนต่างๆ พัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากรภาครัฐ และปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการสนับสนุนให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการมากขึ้น การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของผู้ประกอบการและ MSMEs ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยรายละเอียดผลการประเมินมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ ปี 2567

	มาตรการสนับสนุนของภาครัฐ (Governmental program)	ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศของฉันทัน ความช่วยเหลือจากรัฐบาลในวงกว้างสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถได้รับผ่านการติดต่อกับหน่วยงานเดียว	3.34
2	มีอุทยานวิทยาศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.11
3	มีศูนย์บ่มเพาะธุรกิจที่ให้การสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	4.26
4	มีจำนวนโครงการของรัฐบาลที่เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.87
5	บุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานรัฐบาลมีความสามารถและประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.71
6	เกือบทุกคนที่ต้องการความช่วยเหลือจากโครงการของรัฐบาลสำหรับธุรกิจใหม่หรือกำลังเติบโตสามารถหาสิ่งที่พวกเขาต้องการได้	3.00
7	โครงการของรัฐบาลที่มุ่งสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตมีประสิทธิภาพ	3.74

ด้านการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ

ด้านการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการได้รับคะแนนประเมิน 3.74 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ แต่ยังมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดแข็งของการศึกษาด้านนี้อยู่ในระดับอุดมศึกษา โดยวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยให้การเตรียมความพร้อมที่ค่อนข้างดีสำหรับการเริ่มต้นและการเติบโตของธุรกิจใหม่ (4.46) รวมถึงคุณภาพของการศึกษาภาคปฏิบัติด้านธุรกิจและการจัดการ (4.31) อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาอย่างมากในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะการให้ความสนใจต่อการเป็นผู้ประกอบการและการสร้างธุรกิจใหม่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (3.13) และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพึ่งพาตนเอง และความคิดริเริ่มส่วนบุคคล (3.21) ซึ่งได้คะแนนต่ำที่สุด นอกจากนี้ การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจแบบตลาด (3.56) และการเตรียมความพร้อมในระบบการศึกษาสายอาชีพและการศึกษาต่อเนื่อง (3.74) ยังเป็นประเด็นที่ต้องปรับปรุงเพื่อยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น เพิ่มการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการสร้างประสบการณ์จริงในทุกๆ ระดับการศึกษา และพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาผู้ประกอบการรุ่น

ใหม่ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต โดยรายละเอียดผลการประเมินการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประเมินการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ ปี 2567

	การศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ (Education & training)	ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย การสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพึ่งพาตนเอง และความคิดริเริ่มส่วนบุคคล	3.21
2	การสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้คำแนะนำที่เพียงพอเกี่ยวกับหลักการ เศรษฐกิจแบบตลาด	3.56
3	การสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้ความสนใจที่เพียงพอต่อการเป็นผู้ประกอบการและการสร้างธุรกิจใหม่	3.13
4	วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยให้การเตรียมความพร้อมที่เพียงพอสำหรับการเริ่มต้นและการเติบโตของธุรกิจใหม่	4.46
5	คุณภาพของการศึกษามหาวิทยาลัยด้านธุรกิจและการจัดการให้การเตรียมความพร้อมที่เพียงพอสำหรับการเริ่มต้นและการเติบโตของธุรกิจใหม่	4.31
6	ระบบการศึกษาสายอาชีพ วิชาชีพ และการศึกษาต่อเนื่องให้การเตรียมความพร้อมที่เพียงพอสำหรับการเริ่มต้นและการเติบโตของธุรกิจใหม่	3.74

ด้านการถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา

ด้านการถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนาได้รับคะแนนประเมิน 3.49 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ซึ่งเป็นคะแนนต่ำที่สุดในบรรดาปัจจัยทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการเชื่อมโยงงานวิจัยและพัฒนาภาคธุรกิจ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดที่ได้คะแนนสูงสุดคือการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้จากมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยของรัฐไปสู่ธุรกิจ (3.87) แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ประเด็นที่ท้าวกวาลคือความสามารถในการจ่ายเพื่อซื้อเทคโนโลยีล่าสุดของธุรกิจใหม่ (3.33) และความเพียงพอของเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสำหรับการจัดหาเทคโนโลยีใหม่ (3.33) ซึ่งได้คะแนนต่ำที่สุด นอกจากนี้ การเข้าถึงการวิจัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างเท่าเทียมกับบริษัทขนาดใหญ่ (3.38) และการสนับสนุนการสร้างธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีระดับโลก (3.44) ยังเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนาอย่างมาก เพื่อยกระดับการถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา ควรมีการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถาบันการศึกษา ศูนย์วิจัย และภาคธุรกิจ เพิ่มการสนับสนุนทางการเงินและนโยบายที่เอื้อต่อการนำผลงานวิจัยไปใช้ในเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเติบโตของธุรกิจเทคโนโลยี การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศผ่านการสร้าง

นวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในภาคธุรกิจ โดยรายละเอียดผลการประเมินการถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการประเมินการถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา ปี 2567

การโอนถ่ายความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา (R&D transfer)		ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย เทคโนโลยีใหม่ วิทยาศาสตร์ และความรู้อื่นๆ ถูกถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพจากมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยของรัฐไปสู่ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.87
2	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถเข้าถึงการวิจัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เท่าเทียมกับบริษัทขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง	3.38
3	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถจ่ายเพื่อซื้อเทคโนโลยีล่าสุดได้	3.33
4	มีเงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่เพียงพอสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตในการจัดหาเทคโนโลยีใหม่	3.33
5	พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสนับสนุนการสร้างธุรกิจใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อยในหนึ่งด้าน	3.44
6	มีการสนับสนุนที่ดีสำหรับวิศวกรและนักวิทยาศาสตร์ในการนำแนวคิดของพวกเขาไปสู่เชิงพาณิชย์ผ่านธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	3.59

ด้านการบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ

ด้านการบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจได้รับคะแนนประเมิน 4.63 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานะที่ค่อนข้างดีในการสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดแข็งที่โดดเด่นคือการเข้าถึงบริการคลาวด์คอมพิวเตอร์ในราคาที่เหมาะสม (5.46) และความเพียงพอของผู้รับเหมาช่วงผู้จัดหาสินค้า และที่ปรึกษา (5.41) นอกจากนี้ ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถเข้าถึงบริการธนาคารที่ดีได้ค่อนข้างง่าย (4.69) และสามารถหาบริการทางกฎหมายและบัญชีที่มีคุณภาพได้ (4.56) อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะความสามารถในการจ่ายค่าบริการของผู้รับเหมาช่วง ผู้จัดหาสินค้า และที่ปรึกษา (4.00) ซึ่งได้คะแนนต่ำสุดในหมวดนี้ แม้จะยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อยกระดับการบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ ควรมีการส่งเสริมการแข่งขันในตลาดบริการวิชาชีพเพื่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายและราคาที่เหมาะสมมากขึ้น พัฒนาคุณภาพของบริการให้ตอบสนองความต้องการเฉพาะของธุรกิจใหม่และ MSMEs และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของธุรกิจใหม่และ MSMEs ซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยรายละเอียดผลการประเมินการบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการประเมินการบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ ปี 2567

การบริการวิชาชีพสำหรับธุรกิจ (Commercial and service infrastructure)		ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย มีผู้รับเหมาช่วง ผู้จัดหาสินค้า และที่ปรึกษาเพียงพอที่จะสนับสนุนธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	5.41
2	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถจ่ายค่าใช้จ่ายในการใช้บริการผู้รับเหมาช่วง ผู้จัดหาสินค้า และที่ปรึกษาได้	4.00
3	เป็นเรื่องง่ายสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตที่จะหาผู้รับเหมาช่วง ผู้จัดหาสินค้า และที่ปรึกษาที่ดี	4.46
4	เป็นเรื่องง่ายสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตที่จะได้รับการทางกฎหมายและบัญชีที่ดีและมีอาชีพ	4.56
5	เป็นเรื่องง่ายสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตที่จะได้รับการธนาคารที่ดี (บัญชีเช็ค/ธุรกรรม, การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ, เลตเตอร์ออฟเครดิต และอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน)	4.69
6	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถเข้าถึงบริการคลาวด์คอมพิวเตอร์ได้ในราคาที่เหมาะสม	5.46

ด้านการเปิดกว้างของตลาด

ด้านการเปิดกว้างของตลาดได้รับคะแนนประเมิน 4.51 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพตลาดที่มีพลวัตสูงแต่ยังมีอุปสรรคสำหรับผู้เล่นรายใหม่ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดแข็งที่โดดเด่นคือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตลาดสินค้าและบริการสำหรับผู้บริโภค (6.38) และตลาดระหว่างธุรกิจกับธุรกิจ (5.72) ซึ่งแสดงถึงโอกาสทางธุรกิจที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่น่ากังวลอย่างมาก โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการผูกขาด (3.08) และการกีดกันทางการค้าจากบริษัทที่มีอยู่แล้ว (3.26) ซึ่งได้คะแนนต่ำที่สุด นอกจากนี้ ความสามารถในการจ่ายค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่ตลาดของธุรกิจใหม่ (4.03) ยังเป็นอุปสรรคที่สำคัญ แม้ว่าธุรกิจใหม่จะสามารถเข้าสู่ตลาดใหม่ได้ค่อนข้างง่าย (4.59) แต่ก็ยังมีความท้าทายในการแข่งขันกับผู้เล่นรายเดิม เพื่อยกระดับการเปิดกว้างของตลาด ควรมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการผูกขาด ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม ลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดสำหรับธุรกิจใหม่ และพัฒนามาตรการสนับสนุนทางการเงินเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่ตลาด การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจที่เท่าเทียมมากขึ้นสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ และส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ โดยรายละเอียดผลการประเมินการเปิดกว้างของตลาด ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการประเมินการเปิดกว้างของตลาด ปี 2567

การเปิดกว้างของตลาด (Market openness)		ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย ตลาดสินค้าและบริการสำหรับผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากปีต่อปี	6.38
2	ตลาดสินค้าและบริการระหว่างธุรกิจกับธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากปีต่อปี	5.72
3	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถเข้าสู่ตลาดใหม่ได้อย่างง่ายดาย	4.59
4	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถจ่ายค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่ตลาดได้	4.03
5	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยไม่ถูกกีดกันอย่างไม่เป็นธรรมจากบริษัทที่มีอยู่แล้ว	3.26
6	กฎหมายต่อต้านการผูกขาดมีประสิทธิภาพและถูกบังคับใช้อย่างดี	3.08

ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ

ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศได้รับคะแนนประเมินสูงที่สุดที่ 7.23 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) สะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของโครงสร้างพื้นฐานในประเทศไทยที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดแข็งที่โดดเด่นคือการเข้าถึงบริการสื่อสารที่มีคุณภาพดีในราคาที่ไม่แพงเกินไป (8.15) และความเร็วในการเข้าถึงบริการสื่อสาร (7.62) นอกจากนี้ ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถจ่ายค่าสาธารณูปโภคพื้นฐานได้ (7.36) และสามารถเข้าถึงสาธารณูปโภคที่มีคุณภาพดีได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม (7.18) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพโดยรวมก็ได้รับการประเมินว่าให้การสนับสนุนที่ดีต่อธุรกิจ (6.95) แม้ว่าทุกด้านจะได้คะแนนสูง แต่ประเด็นที่ได้คะแนนต่ำสุดในหมวดนี้คือการมีพื้นที่ผลิตให้เช่าในราคาที่เหมาะสม (6.49) ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาปรับปรุงในอนาคตเพื่อรักษาและยกระดับความแข็งแกร่งของระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยรายละเอียดผลการประเมินระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการประเมินระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ ปี 2567

ระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ (Physical infrastructure)		ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ (ถนน สาธารณูปโภค การสื่อสาร การกำจัดของเสีย) ให้การสนับสนุนที่ดีสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	6.95
2	การเข้าถึงการสื่อสาร (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ) ที่ดีสำหรับธุรกิจใหม่หรือกำลังเติบโตไม่มีค่าใช้จ่ายที่แพงเกินไป	8.15
3	ธุรกิจใหม่หรือกำลังเติบโตสามารถเข้าถึงการสื่อสาร (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ) ที่ดีได้ในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์	7.62

4	ธุรกิจใหม่และกำลังเติบโตสามารถจ่ายค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน (ก๊าซ น้ำ ไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ) ได้	7.36
5	ธุรกิจใหม่หรือกำลังเติบโตสามารถเข้าถึงสาธารณูปโภค (ก๊าซ น้ำ ไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ) ที่ดีได้ภายในประมาณหนึ่งเดือน	7.18
6	มีพื้นที่สำนักงานให้เช่าในราคาที่เหมาะสมมากมายสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	6.85
7	มีพื้นที่ผลิตให้เช่าในราคาที่เหมาะสมมากมายสำหรับธุรกิจใหม่และกำลังเติบโต	6.49

ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม

ด้านความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรมได้รับคะแนนประเมิน 5.17 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบันที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ (EFCs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าจุดแข็งที่โดดเด่นคือวัฒนธรรมประจำชาติที่สนับสนุนความสำเร็จส่วนบุคคลที่ได้มาจากความพยายามของตนเอง (6.15) และการเน้นการพึ่งพาตนเอง ความเป็นอิสระ และความคิดริเริ่มส่วนบุคคล (5.46) นอกจากนี้ วัฒนธรรมไทยยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในระดับที่น่าพอใจ (5.10) อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการส่งเสริมการกล้าเสี่ยงในการเป็นผู้ประกอบการ (4.64) และการเน้นความรับผิดชอบของบุคคลในการจัดการชีวิตของตนเอง (4.49) ซึ่งได้คะแนนต่ำกว่าด้านอื่นๆ แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยรายละเอียดผลการประเมินความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม ปี 2567 แสดงดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการประเมินความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม ปี 2567

	ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม (Cultural & social Norm)	ค่าเฉลี่ย
1	ในประเทศไทย วัฒนธรรมประจำชาติสนับสนุนความสำเร็จส่วนบุคคลที่ได้มาจากความพยายามของตนเองอย่างมาก	6.15
2	วัฒนธรรมประจำชาติเน้นการพึ่งพาตนเอง ความเป็นอิสระ และความคิดริเริ่มส่วนบุคคล	5.46
3	วัฒนธรรมประจำชาติส่งเสริมการกล้าเสี่ยงในการเป็นผู้ประกอบการ	4.64
4	วัฒนธรรมประจำชาติส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	5.10
5	วัฒนธรรมประจำชาติเน้นความรับผิดชอบของบุคคล (มากกว่าส่วนรวม) ในการจัดการชีวิตของตนเอง	4.49

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับความเป็นผู้ประกอบการในสังคมไทย โดยใช้ข้อมูลจากโครงการ Global entrepreneurship monitor (GEM) ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมการเป็นผู้ประกอบการและปัจจัยแวดล้อมที่ส่งเสริมการเติบโตของผู้ประกอบการในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าอัตราการกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) ของประเทศไทยอยู่ที่ 15.5% ซึ่งบ่งชี้ว่าประชากรไทยในวัยทำงานมีการเข้าร่วมในกิจกรรมการเป็นผู้ประกอบการในระดับที่สูง โดยภาคใต้มีอัตรา TEA สูงที่สุดที่ 18.9% และกรุงเทพฯ และปริมณฑลอยู่ที่ 16.2% นอกจากนี้ เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นมากกว่าเพศชาย โดยอัตรา TEA ของเพศหญิงอยู่ที่ 16.5% เทียบกับเพศชายที่ 13.8% กลุ่มอายุ 35-44 ปี มีอัตรา TEA สูงที่สุดที่ 18.7% ซึ่งบ่งชี้ว่าคนในวัยทำงานตอนกลางมีแนวโน้มที่จะเริ่มต้นหรือเป็นเจ้าของธุรกิจใหม่มากที่สุด

ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (EFCs) ที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ ความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม และการเปิดกว้างของตลาด ขณะที่ปัจจัยที่มีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ การถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนา มาตรการสนับสนุนของภาครัฐ และการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการ ความพร้อมของแหล่งเงินทุนอยู่ในระดับปานกลาง โดยการระดมทุนจากนักลงทุนอิสระและกองทุนร่วมลงทุนเป็นแหล่งเงินทุนที่มีความพร้อมมากที่สุด นโยบายของภาครัฐยังคงมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุง โดยเฉพาะในเรื่องของระยะเวลาในการได้รับใบอนุญาตและการรับมือกับระบบราชการและกฎระเบียบต่างๆ มาตรการสนับสนุนของภาครัฐยังคงมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุง โดยเฉพาะการเข้าถึงความช่วยเหลือจากรัฐบาลผ่านหน่วยงานเดียว และความสามารถในการหาความช่วยเหลือจากโครงการของรัฐบาล การถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนาเป็นปัจจัยที่มีความท้าทายมากที่สุด โดยเฉพาะความสามารถในการจ่ายเพื่อซื้อเทคโนโลยีล่าสุดและความเพียงพอของเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสำหรับการจัดหาเทคโนโลยีใหม่ การศึกษาสถานการณ์สังคมความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทยจากข้อมูล Global entrepreneurship monitor (GEM) ปี 2567 ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญเกี่ยวกับระบบนิเวศผู้ประกอบการของไทย โดยอัตราการกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (TEA) มีความแตกต่างที่น่าสนใจระหว่างภูมิภาค เพศ และกลุ่มอายุ ในด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (EFCs) ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน วัฒนธรรม และการเปิดกว้างของตลาด แต่ยังมี ความท้าทายในด้านการวิจัยและพัฒนา การสนับสนุนจากภาครัฐ และการศึกษาด้านผู้ประกอบการ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาระบบนิเวศผู้ประกอบการของไทยให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาวิจัยกับภาคธุรกิจ การปรับปรุงนโยบายและมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการยกระดับคุณภาพของการศึกษาด้านผู้ประกอบการในทุก ระดับ การพัฒนาในด้านเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของจุดแข็งที่มีอยู่ และลดช่องว่างในจุดอ่อน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตของผู้ประกอบการและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก

ภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา ระบบนิเวศผู้ประกอบการของไทยให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ประโยชน์ในทางทฤษฎี (Theoretical implications)

จากผลการศึกษาครั้งนี้มีประโยชน์ทางทฤษฎี (Theoretical implications) ที่สำคัญต่อการ พัฒนาคความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมระบบนิเวศทางธุรกิจ โดยเฉพาะการสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการผ่านการส่งเสริมทุนมนุษย์และการสนับสนุนจากภาครัฐในเชิงโครงสร้าง พื้นฐาน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญตามทฤษฎีนิเวศวิทยาผู้ประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem theory) ที่ระบุว่าความสำเร็จของผู้ประกอบการมักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีองค์ประกอบ เอื้ออำนวย เช่น การสนับสนุนทางการเงิน การเข้าถึงความรู้และนวัตกรรม และระบบโครงสร้าง พื้นฐานที่ดี (Isenberg, 2011) การค้นพบนี้ยังตอกย้ำความสำคัญของทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human capital theory) ที่เน้นว่าการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในสังคมมีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการและเศรษฐกิจโดยรวม (Becker, 2009) ดังนั้น ข้อ ค้นพบจากการศึกษานี้สามารถช่วยพัฒนากรอบทฤษฎีทางนิเวศวิทยาผู้ประกอบการและทุนมนุษย์ให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น พร้อมนำไปสู่การออกแบบนโยบายสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบททาง เศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ภายนอก เช่น แหล่งเงินทุนและเครือข่ายธุรกิจที่สนับสนุนแนวคิดทฤษฎีทรัพยากรและความสามารถ (Resource-based view: RBV) โดยการเน้นถึงการพัฒนาขีดความสามารถในบริบทที่มีข้อจำกัด (Barney, 1991) สุดท้าย การวิจัยยังส่งเสริมการพัฒนาทฤษฎีเครือข่าย (Network theory) โดย อธิบายบทบาทของเครือข่ายความสัมพันธ์ในการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการ ซึ่งช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการเข้าถึงทรัพยากรสำคัญและขยายโอกาสทางธุรกิจใหม่ (Kim & Aldrich, 2005) ประโยชน์ทางทฤษฎีเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความรู้ด้านผู้ประกอบการในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมจากประเทศตะวันตกอย่างชัดเจน

ผลการศึกษาเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบนิเวศ ผู้ประกอบการของไทย โดยระบุว่าพัฒนาทักษะและความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะใน กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อม (MSMEs) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจและการจ้างงานมากกว่า 70% ของแรงงานในประเทศ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ใน กลุ่มธุรกิจดังกล่าวจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและ นวัตกรรม เพื่อสร้างความพร้อมในการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการ วิจัยของ Acs et al., (2017) ที่ระบุว่าการสร้างทักษะที่เหมาะสมกับยุคสมัยและการประสานความ ร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและสถาบันการศึกษามีความสำคัญในการสร้างระบบนิเวศผู้ประกอบการที่

เข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้ Isenberg (2011) ยังชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทรัพยากรมนุษย์ในระดับประเทศควรเน้นการพัฒนาทักษะนวัตกรรมและความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของตลาด

ประโยชน์ในทางปฏิบัติ (Practical implications)

ทั้งนี้ การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริบทนี้ยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และการปรับตัวในระยะยาว โดยสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์หลักสูตรที่สามารถพัฒนาทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial skills) และความคิดสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับภาคปฏิบัติ ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่ม MSMEs มีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในอนาคต การบูรณาการความรู้ทางวิชาการเข้ากับความต้องการของผู้ประกอบการนับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยสร้างศักยภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความยืดหยุ่นและรองรับการขยายตัวของธุรกิจใหม่อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Levie and Autio (2008) ที่ชี้ให้เห็นว่าการผนวกรวมทรัพยากรมนุษย์เข้ากับนวัตกรรมและการฝึกฝนทักษะการเป็นผู้ประกอบการในระบบการศึกษาช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับสากล

การศึกษารังนี้ช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทของประเทศไทยและประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ GEM ข้อมูลเชิงลึกนี้สามารถนำไปใช้ในการออกแบบนโยบายและโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศหรือภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ผู้กำหนดนโยบายสามารถใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรที่จำเป็น เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ได้ นอกจากนี้ องค์กรด้านการศึกษาและหน่วยงานที่สนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ เพิ่มการฝึกอบรมทักษะ และสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการในอนาคต

ข้อจำกัดและงานวิจัยในอนาคต (Limitation & Future Research)

งานวิจัยเรื่องสถานการณ์สังคมความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย: ข้อมูลจากโครงการ Global entrepreneurship monitor มีข้อจำกัดของการศึกษา ดังนี้ (1) การใช้ข้อมูลจากโครงการ Global entrepreneurship monitor (GEM) ซึ่งเป็นข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional) ทำให้มีข้อจำกัดในการสรุปแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้ประกอบการในระยะยาว (2) กลุ่มตัวอย่างจำกัดเฉพาะประชากรไทยวัยทำงานอายุ 18–64 ปี ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึง

ผู้ประกอบการกลุ่มอื่นที่มีศักยภาพ เช่น นักศึกษาหรือผู้เกษียณอายุ (3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถาบัน (Entrepreneurial framework conditions: EFCs) ที่ใช้ในการประเมินระบบนิเวศผู้ประกอบการ อาจยังไม่ครอบคลุมปัจจัยใหม่ๆ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในยุคปัจจุบัน ข้อจำกัดเหล่านี้จึงควรได้รับการพิจารณาเมื่อใช้ผลการวิจัยในการออกแบบนโยบายหรือการสนับสนุนด้านการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

ส่วนในการศึกษาวิจัยในอนาคต เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ควรดำเนินการวิจัยแบบตามระยะเวลา (Longitudinal study) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้ประกอบการ รวมทั้งขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังกลุ่มวัยอื่นๆ เช่น นักศึกษาและผู้เกษียณอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ควรพิจารณาปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลที่อาจมีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการ รวมถึงการศึกษาปัจจัยระหว่างประเทศ เช่น การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนจากต่างชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจที่รอบด้านยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและขนาดย่อย (MSME) ปี พ.ศ. 2566. <https://bds.sme.go.th/Knowledge/Detail/16>
- Acemoglu, D., & Autor, D. (2012). What does human capital do? A review of Goldin and Katz's *The race between education and technology*. *Journal of Economic Literature*, 50(2), 426–463. <https://doi.org/10.1257/jel.50.2.426>
- Acs, Z. J., & Audretsch, D. B. (Eds.). (2010). *Handbook of entrepreneurship research: An interdisciplinary survey and introduction* (2nd ed.). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1191-9>
- Acs, Z. J., Stam, E., Audretsch, D. B., & O'Connor, A. (2017). The lineages of the entrepreneurial ecosystem approach. *Small Business Economics*, 49(1), 1–10. <https://doi.org/10.1007/s11187-017-9864-8>
- Agrawal, R., Samadhiya, A., Banaitis, A., & Kumar, A. (2024). Entrepreneurial barriers in achieving sustainable business and cultivation of innovation: A resource-based view theory perspective. *Management Decision*. <https://doi.org/10.1108/MD-11-2023-2032>

- Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2020). The role of R&D and knowledge spillovers in innovation and productivity. *European Economic Review*, 123, 103391.
<https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2020.103391>
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120. <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>
- Becker, G. S. (2009). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. University of Chicago Press.
- Bosma, N., & Kelley, D. (2019). *Global entrepreneurship monitor 2018/2019 global report*. Global Entrepreneurship Research Association, London Business School.
<https://www.gemconsortium.org/report/gem-2018-2019-global-report>
- Bosma, N., Hill, S., Ionescu-Somers, A., Kelley, D., Levie, J., & Tarnawa, A. (2021). *Global entrepreneurship monitor 2020/2021 global report*. Global Entrepreneurship Research Association, London Business School.
<https://www.gemconsortium.org/report/gem-20202021-global-report>
- Carree, M. A., & Thurik, A. R. (2003). The impact of entrepreneurship on economic growth. In Z. J. Acs & D. B. Audretsch (Eds.), *Handbook of entrepreneurship research: An interdisciplinary survey and introduction* (pp. 437–471). Springer.
https://doi.org/10.1007/0-387-24519-7_17
- Cirera, X., & Maloney, W. F. (2017). *The innovation paradox: Developing-country capabilities and the unrealized promise of technological catch-up*. World Bank Publications. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1160-9>
- Comin, D., Lashkari, D., & Mestieri, M. (2019, February). Structural transformation of innovation. In *2019 Meeting Papers* (Vol. 1394). Society for Economic Dynamics.
http://red-files-public.s3.amazonaws.com/meetpapers/2019/paper_1394.pdf
- Fritsch, M. (2017). The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle. *Regional Studies*, 51(4), 654–655.
<https://doi.org/10.1080/00343404.2017.1278975>
- Galindo-Martín, M. Á., Castaño-Martínez, M. S., & Méndez-Picazo, M. T. (2021). Effects of the pandemic crisis on entrepreneurship and sustainable development. *Journal of Business Research*, 137, 345–353.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.08.05>

- Global Entrepreneurship Monitor. (2024). *NES harmonization process*. Global Entrepreneurship Monitor. Retrieved October 25, 2024, from <https://gemconsortium.org/wiki/1171>
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2015). *The knowledge capital of nations: Education and the economics of growth*. MIT Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt17kk9kq>
- Herrington, M., & Kew, P. (2017). *Global entrepreneurship monitor 2016/17 global report*. Global Entrepreneurship Research Association, London Business School. <https://www.gemconsortium.org/report/gem-2016-2017-global-report>
- Hill, S., Ionescu-Somers, A., Coduras, A., Guerrero, M., Roomi, M. A., Bosma, N., Sahasranamam, S., & Shay, J. (2022, February). *Global entrepreneurship monitor 2021/2022 global report: Opportunity amid disruption*. Global Entrepreneurship Research Association. <https://www.gemconsortium.org/report/gem-20212022-global-report-opportunity-amid-disruption>
- Isenberg, D. J. (2011). *The entrepreneurship ecosystem strategy as a new paradigm for economic policy: Principles for cultivating entrepreneurship*. Presentation at the Institute of International and European Affairs. <http://www.innovationamerica.us/images/stories/2011/The-entrepreneurship-ecosystem-strategy-for-economic-growth-policy-20110620183915.pdf>
- Kim, P. H., & Aldrich, H. E. (2005). Social capital and entrepreneurship. *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, 1(2), 55–104. <http://dx.doi.org/10.1561/03000000002>
- Kelley, D., Singer, S., & Herrington, M. (2016). *Global entrepreneurship monitor 2015/16 global report*. Global Entrepreneurship Research Association, London Business School. <https://www.gemconsortium.org/report/gem-2015-2016-global-report>
- Lee, K. (2013). *Schumpeterian analysis of economic catch-up: Knowledge, path-creation, and the middle-income trap*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107337244>
- Levie, J., & Autio, E. (2008). A theoretical grounding and test of the GEM model. *Small Business Economics*, 31(3), 235–263. <https://doi.org/10.1007/s11187-008-9136-8>

- Lin, J. Y. (2012). *New structural economics: A framework for rethinking development and policy*. World Bank Publications. <https://hdl.handle.net/10986/19919>
- Marvel, M. R., Davis, J. L., & Sproul, C. R. (2016). Human capital and entrepreneurship research: A critical review and future directions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 40(3), 599–626. <https://doi.org/10.1111/etap.12136>
- Naude, W. (2010). Entrepreneurship, developing countries, and development economics: New approaches and insights. *Small Business Economics*, 34(1), 1–12. <https://doi.org/10.1007/s11187-009-9198-2>
- Pita, M., Costa, J., & Moreira, A. C. (2021). Unveiling entrepreneurial ecosystems’ transformation: A GEM-based portrait. *Economies*, 9(4), Article 186. <https://doi.org/10.3390/economies9040186>
- Ratten, V. (2020). Coronavirus (COVID-19) and entrepreneurship: Changing life and work landscape. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 32(5), 503–516. <https://doi.org/10.1080/08276331.2020.1790167>
- Reynolds, P., Bosma, N., Autio, E., Hunt, S., De Bono, N., Servais, I., Lopez-Garcia, P., & Chin, N. (2005). Global entrepreneurship monitor: Data collection design and implementation 1998–2003. *Small Business Economics*, 24(3), 205–231. <https://doi.org/10.1007/s11187-005-1980-1>
- Rodrik, D. (2016). Premature deindustrialization. *Journal of Economic Growth*, 21(1), 1–33. <https://doi.org/10.1007/s10887-015-9122-3>
- Rodrik, D. (2018). New technologies, global value chains, and developing economies (No. w25164). *National Bureau of Economic Research*. <https://doi.org/10.3386/w25164>
- Shane, S., & Nicolaou, N. (2013). The genetics of entrepreneurial performance. *International Small Business Journal*, 31(5), 473–495. <https://doi.org/10.1177/0266242613485767>
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217–226. <https://doi.org/10.5465/amr.2000.2791611>

- Stam, E. (2015). Entrepreneurial ecosystems and regional policy: A sympathetic critique. *European Planning Studies*, 23(9), 1759–1769.
<https://doi.org/10.1080/09654313.2015.1061484>
- Stam, E., & van de Ven, A. (2021). Entrepreneurial ecosystem elements. *Small Business Economics*, 56(2), 809–832. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00270-6>
- orres, P., & Godinho, P. (2022). Levels of necessity of entrepreneurial ecosystem elements. *Small Business Economics*, 59(1), 29–45.
<https://doi.org/10.1007/s11187-021-00515-3>
- Van Praag, C. M., & Versloot, P. H. (2007). What is the value of entrepreneurship? A review of recent research. *Small Business Economics*, 29(4), 351–382.
<https://doi.org/10.1007/s11187-007-9074-x>
- Wennekers, S., & Thurik, R. (1999). Linking entrepreneurship and economic growth. *Small Business Economics*, 13(1), 27–55.
<https://doi.org/10.1023/A:1008063200484>